

กระทู้ถามที่ ๑๔๐๘ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๒๕ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพรุกขกรในประเทศไทย

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนรุกขกร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลต้นไม้ใหญ่ อย่างถูกวิธีและปลอดภัย แม้ต้นไม้ในเมืองจะมีบทบาทสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่กลับพบว่า จากข้อมูลของสมาคมรุกขกรรมไทย ปี ๒๕๖๗ ประเทศไทยมีรุกขกรที่ได้รับการรับรองเพียงประมาณ ๑๓๐ คน เท่านั้น ขณะที่ผู้ได้รับการรับรองในระดับนานาชาติจาก International Society of Arboriculture (ISA) ในปี ๒๕๖๖ มีเพียง ๘ คนทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนต้นไม้ใหญ่ที่ต้องดูแลทั่วประเทศ ผลจากการขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทางนี้ทำให้เกิดการตัดแต่งต้นไม้โดยผู้ไม่มีความรู้ ความเสียหายต่อระบบนิเวศในเมือง และอุบัติเหตุจากต้นไม้ล้มในพื้นที่สาธารณะ ปัญหานี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการสนับสนุน พัฒนา และยกระดับวิชาชีพรุกขกรในประเทศไทยให้มีมาตรฐานและจำนวนที่เพียงพอ จึงขอเรียนถามว่า

๑. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแผนสนับสนุนในการเพิ่มจำนวนรุกขกรในประเทศไทย ให้มีความเหมาะสมต่อภาระงานในการดูแลต้นไม้ทั่วประเทศ หรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

๒. ความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการดูแลต้นไม้ใหญ่ โดยเฉพาะในเขตเมือง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้อาชีพรุกขกรมีความสำคัญต่อสังคมมากขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางสร้างค่านิยม ส่งเสริมแนวคิดให้ประชาชนเห็นความสำคัญของอาชีพรุกขกรในสังคมไทย อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

เอกราช อุดมอำนวย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน

กรุงเทพมหานคร

คำตอบกระทู้ถามที่ ๑๔๐๘ ร.

ของ นายเอกราช อุดมอำนวย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กรุงเทพมหานคร
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพรุกขกรในประเทศไทย

ข้าพเจ้า นายสุชาติ ชมกลิ่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจ ดังนี้

คำถามข้อที่ ๑

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแผนสนับสนุนในการเพิ่มจำนวนรุกขกร
ในประเทศไทย ให้มีความเหมาะสมต่อภาระงานในการดูแลต้นไม้ทั่วประเทศ หรือไม่ ขอทราบรายละเอียด

คำตอบข้อที่ ๑

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ ได้มีการดำเนินการและวางแผน
สนับสนุนการเพิ่มจำนวนรุกขกร (Arborist) ในประเทศไทยอย่างรอบด้าน และครอบคลุม
เพื่อตอบสนองต่อภาระงานในการดูแลต้นไม้ใหญ่ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ
เฉพาะทาง และระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑. จัดตั้งและขยายชุดปฏิบัติการรุกขกรกรมป่าไม้ในระดับประเทศ

กรมป่าไม้เริ่มจัดตั้ง ทีมรุกขกรกรมป่าไม้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่
กรมป่าไม้ซึ่งสังกัดอยู่ในสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑ - ๑๓ และสาขา รวมเป็น ๒๓ แห่ง
ทีมรุกขกรเหล่านี้ มีหน้าที่ให้คำแนะนำ สนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลต้นไม้ เช่น ต้นไม้สำคัญ
ทางประวัติศาสตร์ ต้นไม้ทรงปลูกทั่วประเทศ รวมถึงประชาชนในด้านการดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ชุมชน
เมือง และสถานที่ราชการ การจัดตั้งชุดปฏิบัติการรุกขกรนี้ไม่เพียงช่วยให้มีผู้ปฏิบัติงานเชิงเทคนิค
ที่เพียงพอ แต่ยังสร้างเครือข่ายการดูแลต้นไม้ที่กระจายครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างเหมาะสม
ต่อภาระงานในเชิงพื้นที่และจำนวนต้นไม้

๒. พัฒนาทักษะและบุคลากรรุกขกรอย่างเป็นระบบ

เพื่อเพิ่มจำนวนรุกขกรอย่างมีคุณภาพ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรด้านรุกขกรรม
รวมทั้งสิ้น ๑๔ หลักสูตร และจัดอบรมให้กับบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่า ๗๐ หลักสูตร
ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๘ มีจำนวนผู้เข้าอบรมประมาณ ๖,๖๑๐ คน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำคู่มือ
ปฏิบัติงานด้านรุกขกรรม และเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูล
และมาตรฐานการดูแลต้นไม้ได้อย่างทั่วถึง

๓. สร้างมาตรฐานอาชีพและสนับสนุนการประกอบอาชีพรุกขกร

กรมป่าไม้ได้ส่งเสริมให้รุกขกรกลายเป็นอาชีพที่มีมาตรฐานรองรับ โดยร่วมมือกับสมาคม
รุกขกรรมไทย และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อจัดทำมาตรฐานอาชีพด้านรุกขกรรม และออกใบรับรอง
คุณวุฒิวิชาชีพให้แก่ผู้ผ่านการอบรมหรือทดสอบ ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานให้เกิดการประกอบอาชีพ

ที่ยั่งยืนในสายงานนี้ มาตรการนี้ไม่เพียงช่วยให้จำนวนรุกขกรเพิ่มขึ้น แต่ยังยกระดับคุณภาพและความน่าเชื่อถือของวิชาชีพ

๔. ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและพัฒนาศักยภาพร่วมกัน

เพื่อให้การพัฒนาอาชีพรุกขกรเป็นไปอย่างมีระบบและยั่งยืน กรมป่าไม้ได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษา เช่น คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กองทัพบก กองทัพอากาศ และกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือนี้ช่วยสนับสนุนการฝึกอบรม การศึกษาวิจัย และการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มจำนวนรุกขกรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างยั่งยืน

๕. สนับสนุนการใช้หลักรุกขกรรมในการดูแลต้นไม้

กรมป่าไม้ยังดำเนินการดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ด้วยเทคนิคทางรุกขกรรม โดยเฉพาะในกรณีที่ดินไม้มีความเสี่ยงต่อการหักโค่นหรือเสื่อมโทรม ซึ่งได้ดำเนินการศัลยกรรมต้นไม้ไปแล้วกว่า ๑๑๓ ครั้ง ให้แก่ ๑๐๕ หน่วยงานทั่วประเทศ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการรุกขกรที่มีทักษะเฉพาะทางจำนวนมาก ซึ่งเป็นเหตุผลให้ต้องเพิ่มบุคลากรในสายอาชีพนี้อย่างต่อเนื่อง

๖. แผนการผลักดันกฎหมายและแนวนโยบายที่สนับสนุนบทบาทรุกขกร

กรมป่าไม้ได้มีแนวทางขับเคลื่อนแนวทางการคุ้มครองต้นไม้ใหญ่ในเมือง โดยมีแนวคิดส่งเสริมการจัดทำกฎหมายและมาตรการป้องกันการโค่นล้มต้นไม้โดยไม่จำเป็น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความต้องการและความจำเป็นในการใช้บริการของรุกขกรอย่างต่อเนื่องในระดับพื้นที่

๗. การใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสนับสนุนการทำงาน

กรมป่าไม้มีแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อติดตามสุขภาพต้นไม้ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน จัดสรรงาน และประเมินความต้องการบุคลากรรุกขกรในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้การบริหารกำลังคนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อมในแต่ละภูมิภาค

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้มีแผนการดำเนินงานแบบบูรณาการครอบคลุมการ “สร้าง - พัฒนา - รับรอง - ส่งเสริม - ใช้งาน - ขยายผล” อย่างต่อเนื่อง โดยเป้าหมายหลักคือการเพิ่มจำนวนรุกขกรให้เพียงพอ และมีความสามารถเหมาะสมต่อภาระงานในการดูแลต้นไม้ใหญ่ทั่วประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักของรุกขกรรมกรมป่าไม้ คือ “เราดูแลรักษาต้นไม้ เพื่อให้ต้นไม้ดูแลประชาชน” รุกขกรจึงไม่ใช่เพียงผู้ดูแลต้นไม้ แต่เป็นฟันเฟืองสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม เมือง และคุณภาพชีวิตของคนไทยทั้งประเทศอย่างยั่งยืน

คำถามข้อที่ ๒

ความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการดูแลต้นไม้ใหญ่ โดยเฉพาะในเขตเมือง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้อาชีพรุกขกรมีความสำคัญต่อสังคมมากขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

และสิ่งแวดล้อม มีแนวทางสร้างค่านิยม ส่งเสริมแนวคิดให้ประชาชนเห็นความสำคัญของอาชีพรুকขกร ในสังคมไทย อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

คำตอบข้อที่ ๒

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจสำคัญในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของต้นไม้ใหญ่ในเขตเมือง ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพกายและสุขภาพใจ รวมถึงการเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้าง ภูมิทัศน์เมืองที่ร่มรื่น สวยงาม และน่าอยู่ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้สังคมไทยเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ และดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ในเขตเมือง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. กำหนดแนวทางในการสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมให้ความรู้ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดูแล รักษาต้นไม้ใหญ่อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ และสร้างความเข้าใจบทบาทของ “รুকขกร” ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ โดยเฉพาะในเขตเมือง ที่มีความซับซ้อน ทั้งในด้านกายภาพและบริบทของการใช้พื้นที่ การทำงานของรুকขกรจึงมีความสำคัญ อย่างยิ่งในการสร้างความปลอดภัย ความงดงาม และความยั่งยืนของทรัพยากรต้นไม้ในเมือง

๒. ส่งเสริมให้เกิดการยกระดับวิชาชีพรুকขกรในประเทศไทย โดยการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม และการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนตระหนักถึงความจำเป็นของการมีรুকขกรประจำองค์กร เพื่อเป็นกลไกสำคัญ ในการบริหารจัดการต้นไม้ใหญ่อย่างมืออาชีพ และเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างค่านิยมใหม่ให้แก่ สังคมไทยในการเห็นคุณค่าและร่วมกันดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ในเขตเมือง ตลอดจนให้ความสำคัญต่อ อาชีพรুকขกรในฐานะผู้พิทักษ์ต้นไม้เพื่อร่วมกันสร้างเมืองที่ร่มรื่น น่าอยู่ และยั่งยืนสำหรับคนไทยทุกคน ในวันนี้และอนาคต โดยได้มีการขยายผลการสร้างรুকขกรและให้องค์ความรู้ด้านรুকขกรกรมแกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งกรมป่าไม้ ได้ร่วมมือกับหน่วยงาน ดังนี้

๑) คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการอบรมนิสิตที่มีความสนใจ ในงานด้านรুকขกร เพื่อพัฒนาศักยภาพจนปัจจุบันเกิดเป็นชมรม เคยู รุกขกร ที่ขยายผลสู่สังคม

๒) มหาวิทยาลัยมหิดล จัดอบรมให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยในการดูแลต้นไม้ ภายในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยจัดงบประมาณในการขยายผลการฝึกอบรมให้กับบุคคลภายนอก

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครอุดรธานี เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครปฐม เป็นต้น ในการอบรมบุคลากรภายในจังหวัด ให้มีความรู้ในการดูแลรักษาต้นไม้ และจัดการความเสี่ยงจากต้นไม้ให้เกิดความปลอดภัยทั้งต้นไม้และประชาชน

๔) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จัดอบรมให้กับหน่วยงานกองทัพกเพื่อขยายผลการดูแลต้นไม้ในหน่วยงาน

๕) กรมช่างโยธาทหารอากาศ กองทัพอากาศ จัดอบรมให้กับบุคลากรของหน่วยงาน กองทัพอากาศ เพื่อให้สามารถดูแลต้นไม้ภายในหน่วยงานทั่วประเทศ

๖) กระทรวงวัฒนธรรม จัดอบรมบุคลากรในการดูแลต้นไม้รุกขมรดกของแผ่นดิน โดยให้กรมป่าไม้เป็นวิทยากรหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านรุกขกร ในการดูแลรักษาต้นไม้ การตัดแต่งกิ่งไม้ตามหลักวิชาการรุกขกรรมเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปจัดการดูแลรักษาต้นไม้ในเมือง หรือตามสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนสามารถนำไปต่อยอดประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเอง

๗) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ออกหนังสือรับรองวิชาชีพเป็นรุกขกร (Certified arborist) โดยมีอาจารย์คณะวนศาสตร์ สมาคมรุกขกรรมไทย และรุกขกรอาชีพ ร่วมกันพิจารณาแนวทางที่เหมาะสม

๓. การให้คำแนะนำ และดูแลต้นไม้ แก่หน่วยงานภาครัฐและประชาชน เช่น ต้นไม้สำคัญทางประวัติศาสตร์ และต้นไม้ทรงปลูกทั่วประเทศ ซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน และสร้างความตระหนัก แนวคิด และค่านิยมให้กับประชาชน และผู้ดูแลต้นไม้ใหญ่ทั่วประเทศ ได้แก่

๑) ต้นไม้ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ต้นจัน วัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎิ์ ณะเชิงเทรา ต้นเลียบ วัดต้นเลียบ สงขลา ต้นจัน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ ลพบุรี และต้นโพธิ์ลังกาโบราณ วัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

๒) ต้นไม้รุกขมรดกของแผ่นดิน กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๑๐๖ ต้น ใน ๖๐ จังหวัด เช่น ต้นจามจุรียักษ์ กาญจนบุรี ต้นผึ้ง กลางป่าหมาก อุทัยธานี ต้นยางนา ถนนเชียงใหม่ - ลำพูน เชียงใหม่ เป็นต้น

๓) ต้นไม้ทรงปลูกของราชวงศ์ จำนวน ๙๐ ต้น เช่น ต้นพิบูล วัดศรีสวรรค์สังฆาราม นครสวรรค์ ต้นสาละลังกา และต้นโพธิ์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ต้นราชพฤกษ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านตุง อุตรธานี โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชจอมบึง ราชบุรี และวิทยาลัยเทคนิคหลวงพ่อกุณ ปราสพธิ์ นครราชสีมา ต้นพะยอม และรวงผึ้ง ศาลหลักเมืองจังหวัดพัทลุง เป็นต้น

๔) ต้นไม้ในสถานที่สำคัญของประเทศ เช่น อุทยาน ร.๒ สมุทรสงคราม พระราชินีเวศน์ มฤคทายวัน สวนจิตรดา พระราชวังดุสิต พระราชวังบางปะอิน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ ศาลาดูดวงจันทร์เขาป่าเระ ยะลา เป็นต้น

๔. แผนการขยายผลด้านรุกขกรไปสู่การดูแลต้นไม้ใหญ่ในป่าธรรมชาติในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และดูแลต้นไม้ที่ประสบปัญหา เช่น ถูกทำลายจากไฟป่า ฟ้าผ่า และการกระทำของมนุษย์ เช่น การกานต้นไม้ หรือการหยอดยาฆ่าต้นไม้ เป็นต้น เพื่อช่วยให้ต้นไม้

คงอยู่คู่ป่าต่อไป นอกจากนี้ยังมีการขยายผลไปสู่ป่าเศรษฐกิจที่ประชาชนปลูกเพื่อต้องการเนื้อไม้ ซึ่งประสบปัญหาโรคและแมลงทำลาย รวมถึงการลิดกิ่ง และการจัดการที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ประชาชนได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่าต่อไปนอกจากการทำงานเชิงรุกในการเข้าถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่แล้ว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ได้เล็งเห็นถึงการขยายผลและการสร้างความตระหนักผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ให้สังคมได้เข้าถึงองค์ความรู้ และความสำเร็จในการดูแลต้นไม้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการจึงได้จัดทำองค์ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์